

EXCURSIONISME

Butlletí de la Unió Excursionista de Catalunya

ASSOCIACIÓ CATALANA D'ALPINISME

Membre de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya, Federacions Catalanes d'Esports d'Hivern, d'Espeleologia, de Fotografia, d'Ateneus de Catalunya i Federació Espanyola de Càmping i Caravàning.

UNIÓ EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

Gran Via de les Corts Catalanes, 580.
Telèf. 454 32 47 - 08011 Barcelona

ENTITATS:

Barcelona

Gran Via de les Corts Catalanes, 580.
Telèf. 454 58 55 - 08011 Barcelona

Sants

Jocs Florals, 51 - Tel. 332 54 94 -
08014 Barcelona

NÚM. 189 MAIG 1991

SUMARI	Pàg.
XXII Renovació de la Flama de la Llengua Catalana <i>per M. Palleroles</i>	162
Notes sobre els graffits centenaris de Cal Marc — El Prat de Llobregat — <i>per G. Aymami</i>	164
Escalada: Fitxa tècnica	171

EXCURSIONISME

Butlletí de la Unió Excursionista de Catalunya

ASSOCIACIÓ CATALANA D'ALPINISME

Membre de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya, Federacions Catalanes d'Esports d'Hivern, d'Espeleologia, de Fotografia, d'Ateneus de Catalunya i Federació Espanyola de Càmping i Caravàning.

UNIÓ EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

Gran Via de les Corts Catalanes, 580.
Teléf. 454 32 47 - 08011 Barcelona

ENTITATS:

Barcelona

Gran Via de les Corts Catalanes, 580.
Teléf. 454 58 55 - 08011 Barcelona

Sants

Jocs Florals, 51 - Tel. 332 54 94 -
08014 Barcelona

NÚM. 189 MAIG 1991

SUMARI

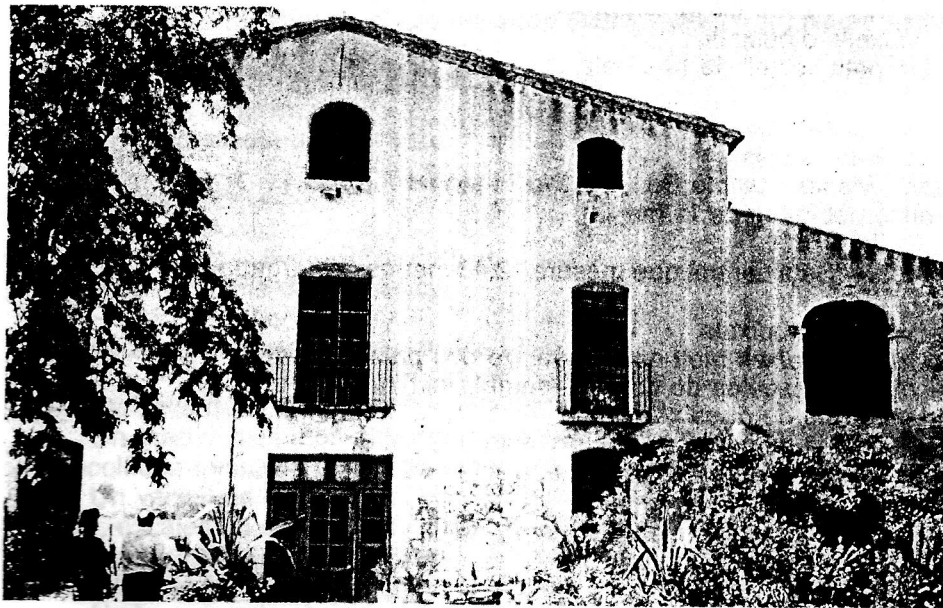
	Pàg.
XXII Renovació de la Flama de la Llengua Catalana <i>per M. Palleroles</i>	162
Notes sobre els grafits centenaris de Cal Marc — El Prat de Llobregat — <i>per G. Aymami</i>	164
Escalada: Fitxa tècnica	171

Aquesta masia del segle XVIII —a la façana hi ha la data de la seva edificació, el 1723— té la llar de foc a la cuina amb la singularitat de tenir-la al mig de l'estança, peculiaritat dels països freds, i no a un costat com és normal a les nostres latituds; té un forn per coure pa de considerables dimensions en perfecte estat de conservació; té cisterna, a més del pou, la qual cosa la distingeix bastant de la resta de masies de la zona.

Així mateix, adossat a la masia hi ha un corral de bestiar; s'ha esmentat que aquest era parada gairebé necessària per als pastors que es dirigien a Barcelona. Així, era costum que la darrera parada, per tal de descansar, homes i bèsties, fos a cal Marc; allí feien nit i a la matinada es llevaven per a ser a les portes de Barcelona a trenc de dia (4).

A les golfes hi ha espitlleres de defensa, degudes a que, si bé l'augment de població del segle XVIII és un fenomen que afectà a tot el Principat, en el 1718 el Prat tenia 451 habitants i en el 1787 en tenia 1055 (un 133% de creixement) es va formar, sobretot en aquesta comarca un veritable proletariat rural. Durant el segle XVIII, un cop acabada la guerra del francès, hi va haver la de guerrilles a través de les partides liberals, carlines, republicanes i federales que exigien sense parar tota mena de contribucions i van empobrir moltes llars; el bandalisme hi afegí la resta (5), així doncs, l'aparició de les espitlleres o bé els torricons espitllersats des d'on podien defensar-se contra els intrusos és un fet remarcable en les masies set-centistes (6).

Aquestes són, a grans trets, les característiques més remarcables de cal Marc; en les golfes és on trobem els grafits objecte d'aquest article, la majoria estan fets amb llapis per la qual cosa una part resta mig esborrada; dels que encara es poden veure vam prendre les notes que segueixen a continuació tot respectant la grafia en què estan escrits.

DESCRIPCIÓ

Sala 1.— Sala del costat de migdia de 12,70 metres de llargada per 4,80 d'amplada.

— Vaixells dibuixats.

Un vaixell amb cinc xemeneies treient fum, d'aspecte molt esquemàtic i sense datar.

Un vapor amb propulsió per rodes de paletes de tres pals on hi ha dibuixades banderes i les escales de corda; és anclat per dues àncores: Es un dibuix molt ben fet que mesura 1,65 metres de llargada per 0,96 d'alçada.

Aquest tipus de vaixell correspon a la primera meitat del segle XIX, en aquessa època els vapors transatlàntics, així com algunes línies regulars de la Gran Bretanya amb la península, eren de rodes fins que es va demostrar la superioritat de l'hèlice en la propulsió naval (7).

— Dades escrites

1918.

Enero 1938.

Als dies 19-20-21-22 del 1936 crema de Iglesias.

— Noms escrits

Frances - *Visca Francia*, i unes línies curtes il·legibles.

Una casa dibuixada i a dintre hi ha escrit:

14 Octubre 1897.

Sta Teresa de Jesús, i a sota els noms següents:

Rafael Canillo Dueño - Josefa Marsans Dueño - Joaquin Canillo hijo - Lo que hizo esto es (referint-se al dibuix) Juan Gibert i Melich (a) Negre i rubricat.

Sala 1.— Parets de la xemeneia

— Vaixells dibuixats.

— Un petit vaixell de tres pals.

— Noms escrits.

Madalena Mones.

Maria Mones - Jaime Bu... Portillo - i signat.

(antics habitants de la masia).

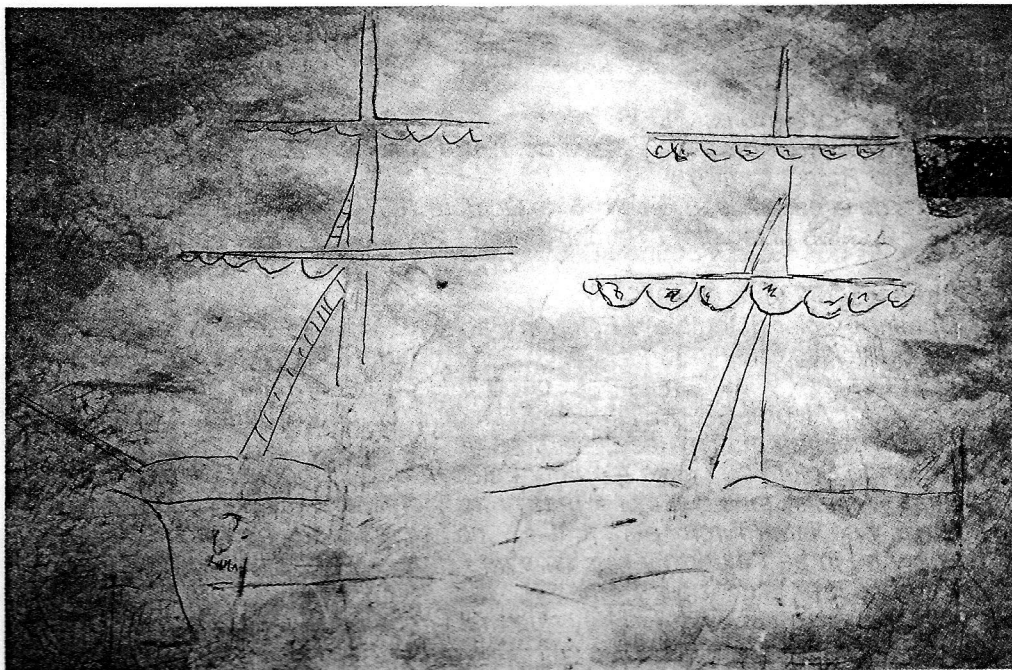
Sala 2.— Sala central que mesura 12,40 metres de llargada per 5 d'amplada.

— Vaixells dibuixats.

Un gran vaixell molt esborronat de dos pals amb xemeneia al mig, veles recollides i escales de corda —sembla dir: *Hecho por Ramon...*

Un vaixell de dues xemeneies amb la central fumant, pal major ben marcat, escales de corda; el conjunt està bastant desdibuixat, mesura 2,70 metres de llargada per 0,93 d'alçada, a sota duu el nom de Cañonero Ru i Hecho por Gibert 1897.

No hem pogut esbrinar si aquest vapor va existir en realitat i, si fos així esbrinar les seves singladures marítimes ja que la biblioteca del Museu Marítim de Barcelona estava tancada per remodelació i per temps indefinit en el moment de confeccionar aquestes línies.

Un vaixell molt esquemàtic de dos pals amb veles plegades, banderes i ulls de bou dibuixats.

— Noms i dates escrites.

Agustina - Antonia Ferres Campañ - Falib y Falipa.
Juan Casas Durbán Marzo 22-1929.

— Altres inscripcions.

Diverses lletres, nom i rúbriques disperses.

Un cap de soldat amb casc militar de tipus prusià.

Un dibuix d'un soldat sencer amb gorra de l'època de la guerra de Cuba, amb bigoti, masclet i cabell llarg; el vestit duu coll dur, llueix un faixí i a la bocamànega tres estrelles.

Aca Ca-Demia DeBayle —segueixen unes línies— *autor Ramon Mones*, i al costat el dibuix d'un cap femení.

Al llindà de la porta que uneix aquesta sala amb la sala 3 hi ha escrit:
dia 9 de 1861, (aquest és, segons sembla, el grafit més antic) Madalena / de mi alma / siento mucho / todo lo nuestro / porqué la otra / a tenido mucha / ambisió / Encuanto / gastais el orgu / llo quieteneis / entonses me / casare con ti / Madalena —signat i rubricat. També hi ha sota la data de 1897.

Sala 3.— Sala de la part de ponent que mesura 6 metres de llargada per 4,80 d'amplada.

Vaixells dibuixats.

Diversos dibuixos de vaixells, noms i rúbriques superposades.

Un vaixell molt desdibuixat.

Diversos vaixells.

Noms i dates escrites.

Antonia 1897 - Teresa 1895.

Prat de Llobregat dia 22 de Mayo de 1910 / Antonio Ribas en Compañia de su amigo Rafael Canillo.

Mozo... de la casa / Juan Gibert 15 de Octubre 1897 / (a) fill del Negre i rubricat. 1883 / D. Juan (il.legible) / Ramon Badal / Geronimo Rialb / Fco Espinell.

- Altres inscripcions

Domingo Soler (il.legible) / Esteban Badal y Comas / Olegario Badal y Comas / Francisco Suñe y Badal / Josep Suñe y Badal / Jose Alegre el unico servia para cazar / y los demas para cazar a la cazuela / Perro llamado (Pelut) del cazador Alegret / Perro llamado Secretario, es de los demas cazadores / de la cazuela en el dia 9 de Diciembre de 1894.

Domingo Solera (?) / Jose Alegret / Esteban Badal Comas / Olegario Badal Comas / Agustin Jane que es / el mas bruto i gordo con / su perro que se parece / a el y se llama Turch / para matar ... no / sirve porque ha tirado dos / tiros a uno y no lo ha / muerto y seis tiros en / una ... y no la ha tocado / Dia 19 Diciembre 1897, signat per Comas.

Aquesta casa em bingut / abuy que mal temps ne feya / pro ans em atipat mol be / que si lo que atots nos a cuit / Desembre 19 de 1897 / Dominico Badal / Josep Alegret / Agustin Jane.

Dintre d'un cercle hi ha escrit *Visca Carlos VII / Dios Patria Rey / Diciembre 1897* / i una signatura tatxada com penedint-se d'aquesta «pintada» de caire polític.

Els carlins s'havien alçat el 1872 i el 16 de juny d'aquest any el pretendent Carles VII va fer un manifest, adreçat als catalans, valencians i aragonesos, tot declarant la seva intenció de retornar els furs que Felip V havia suprimit, promentent la restauració de la Generalitat i de les Corts Catalanes, l'abolició de les lleves i la vinculació de Catalunya i Castella mitjançant una unió federativa.

La guerra carlina s'acabà a finals de febrer del 1876 i Carles VII hagué d'abandonar Espanya (8). El govern va decretar l'abolició dels furs de què encara gaudien les províncies vascongades.

Sala 4.— Sala transversal a les altres tres, de direcció llevant a ponent; té una petita finestra d'espitllera i al costa dret hi ha un vaixell dibuixat d'ídèntiques característiques que els anteriors.

Aquí acaba la nostra modesta aportació sobre els grafits centenaris de la masia pratenca de cal Marc. La seva ressenya ens ha portat, per la quantitat de vaixells dibuixats, cap a uns autors amb vocació marinera; ens ha portat cap a un grup de caçadors que, pel que es veu, s'ho passaven d'allò més bé; i també ens ha permès, entre altres coses, el penetrar en la intimitat de la carta d'un enamorat.

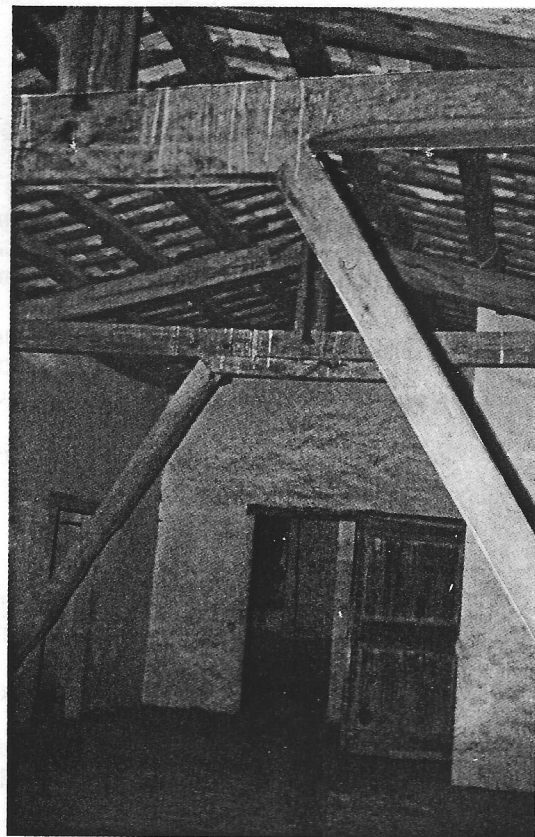
Els grafits de cal Marc són evocadors d'altres èpoques; no dubtem que altres persones més estudioses i erudites del tema podran aportar, sobre aquests grafits, noves dades o nous punts de vista a les que aquí, i repetim, de forma modesta, hem ressenyat.

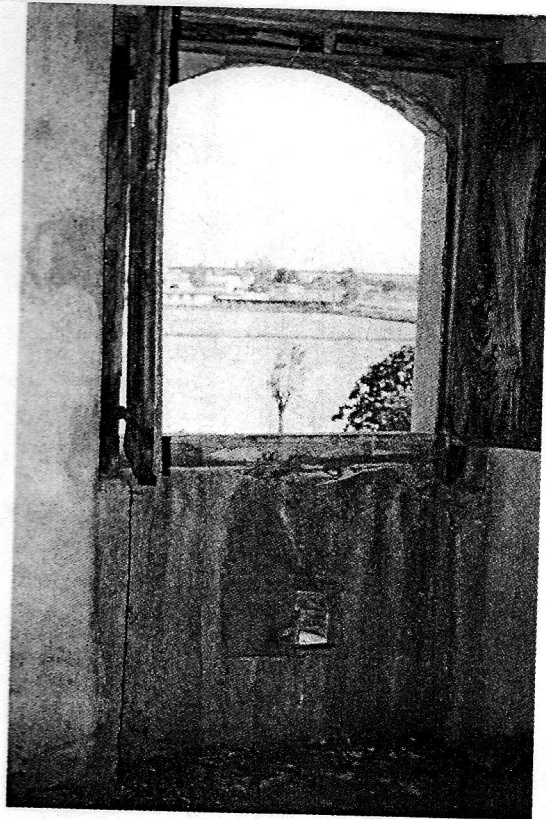
Agraïm a la família Casas Salom les facilitats i atencions donades durant la nostra visita a cal Marc, a la UEC DEL PRAT les informacions rebudes i a l'amic Miquel Domènech el seu guiatge i acompanyament a aquesta masia.

Cal Marc ocupà la portada de publicacions locals

Un aspecte de les golfes

Detall d'una finestra amb espitllera
de les golfes de can Marc

BIBLIOGRAFIA

- 1) CARBONELL, Eduard i altres.- «Els grafitis de Castellfollit de Riubregós», a Quaderns d'Estudis Medievals, núm. 5 set. 1981, pàg 278.
- 2) Gran Enciclopèdia Catalana, volum núm. 12.
- 3) PALLARÉS-PERSONAT, Joan.- «"Graphiti" testimonis d'un passat proper», a Butlletí del Centre Excursionista Aliga. 1986.
- 4) Revista Delta núm. 65.- «I quan no quedí res... plorarem.» El Prat de Llobregat, febrer 1984, pàg 4.
- 5) Gran Geografia Comarcal de Catalunya, volum núm. 8.
- 6) GIBERT, J.- «La masia catalana».- Editorial Millà. Barcelona 1985.
- 7) MARTÍNEZ-HIDALGO, José M.- El Museo Marítimo de Barcelona. Barcelona 1984.
- 8) SOBREQÜÉS I GALLICÓ, Jaume.- «Història de Catalunya», d'Antoni Rovira i Virgili, tom X.

Altra bibliografia consultada

- «Nueva Enciclopèdia Larousse». Editorial Planeta, volum núm. 5.
SOBREQÜÉS I GALLICÓ, Jaume.- Obra citada, tom VIII.
TORRE, Albert de la.- «Grups d'artistes furtius omplen de grafitis les parets de la ciutat», a Diari de Barcelona, dominical 5 de juny 1988.

Aquest treball ha estat presentat i publicat a les II Jornades de Literatura Excursionista, Memorial Artur Osona i Formentí, febrer 1991.